

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา

ศึกษา สํารวจ รวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลความหลากหลายด้านสมุนไพร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ลงพื้นที่สํารวจพืชสมุนไพรในเส้นทางที่กำหนด และทำการบันทึกพิกัดโดยใช้เครื่องกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (GPS) ณ จุดที่ทำการสํารวจ โดยสํารวจร่วมกับชาวบ้านในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร

2. บันทึกรายละเอียดทางพฤกษศาสตร์ของพืชสมุนไพรที่พบ วัน เดือน ปี/เวลา/พิกัด/ความสูง/ชนิดป่า/ ชื่อ (พื้นเมือง - สากล) / ถิ่นอาศัย / รายละเอียดต่างๆที่พบ พร้อมวิธีการใช้ประโยชน์และผู้ให้ข้อมูล

3. ถ่ายภาพเป็นหลักฐานเพื่อยืนยันการพบ และนำมาค้นหาข้อมูลประกอบเพิ่มเติม ในกรณีที่ไม่ทราบชื่อสามารถนำมาเปรียบเทียบและสืบค้นหาชื่อและชนิดจากหนังสือหรือแหล่งข้อมูลอื่นๆได้

4. รวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการสํารวจ

ลักษณะของพืชสมุนไพร

"พืชสมุนไพร" โดยทั่วไปนั้น แบ่งออกเป็น 5 ส่วนสำคัญด้วยกัน คือ

1. ราก
2. ลำต้น
3. ใบ
4. ดอก
5. ผล

"พืชสมุนไพรร" เหล่านี้มีลักษณะลำต้น ยอด ใบ ดอก ที่แตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ แต่ส่วนต่างๆ ก็ทำหน้าที่เช่นเดียวกัน เช่นรากก็ทำหน้าที่ดูดอาหาร มาเลี้ยงลำต้นกิ่งก้านต่างๆและใบกับส่วนต่างๆนั้นเองใบก็ทำหน้าที่ปรุงอาหารดูดออกซิเจน คายคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา ดอก ผล เมล็ด ก็ทำหน้าที่สืบพันธุ์กันต่อไป เพื่อให้พืชพันธุ์นี้แพร่กระจายออกไปเรื่อยๆไม่มีที่สิ้นสุด

ส่วนต่างๆของพืชที่ใช้เป็นพืชสมุนไพรร

1. ราก รากของพืชมีมากมายหลายชนิดเอามาเป็นยาสมุนไพรรได้อย่างดี เช่น กระชายขมิ้นชัน ขิง ข่า เรว้ ขมิ้นอ้อย เป็นต้น รูปร่างและลักษณะของรากแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 รากแก้ว ต้นพืชมากมายหลายชนิดมีรากแก้วอยู่นับว่าเป็นรากที่สำคัญมากงอกออกจากลำต้นส่วนปลายรูปร่างยาวใหญ่ เป็นรูปกรวยด้านข้างของรากแก้วจะแตกแยกออกเป็นรากเล็กรากน้อยและ รากฝอยออกมาเป็นจำนวนมากเพื่อทำการดูดซึมอาหารในดินไปบำรุงเลี้ยงส่วนต่างๆของต้นพืชที่มีรากแก้วได้แก่ ต้นขี้เหล็ก ต้นคูณ เป็นต้น

1.2 รากฝอย รากฝอยเป็นส่วนที่งอกมาจากลำต้นของพืชที่ส่วนปลายงอกออกมาเป็นรากฝอยจำนวนมากลักษณะรากจะกลมยาวมีขนาดเท่าๆกันต้นพืชที่มีใบเลี้ยงเดี่ยวจะมีรากฝอย เช่น หญ้าคา ตะไคร้ เป็นต้น

2. ลำต้น นับว่าเป็นโครงสร้างที่สำคัญของต้นพืชทั้งหลายที่มีอยู่สามารถค้ายันเอาไว้ได้ไม่ให้โค่นล้มลง รูปร่างของลำต้นนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ตา ข้อ ปล้อง บริเวณเหล่านี้จะมีกิ่งก้าน ใบดอกเกิดขึ้นอีกด้วยซึ่ง

จะทำให้พืช มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปชนิดของลำต้นพืช แบ่งตามลักษณะภายนอกของลำต้นได้เป็น

1. ประเภทไม้ยืนต้น
2. ประเภทไม้พุ่ม
3. ประเภทหญ้า
4. ประเภทไม้เลื้อย

3. ใบ ใบเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของต้นพืชทั่วไป มีหน้าที่ทำการสังเคราะห์แสง ผลิตอาหารและ เป็นส่วนที่แลกเปลี่ยนน้ำ และอากาศให้ต้นพืชใบเกิดจากการงอกของกิ่งและตาใบไม้โดยทั่วไปจะมีสีเขียว (สีเขียวเกิดจากสารที่มีชื่อว่า"คลอโรฟิลล์"อยู่ในใบของพืช)ใบของพืชหลายชนิดใช้เป็นยาสมุนไพรได้ดีมาก รูปร่างและลักษณะของใบนั้น ใบที่สมบูรณ์มีส่วนประกอบรวม 3 ส่วนด้วยกันคือ

1. ตัวยใบ
2. ก้านใบ
3. หูใบ

ชนิดของใบ แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1. ชนิดใบเลี้ยงเดี่ยว หมายถึงก้านใบอันหนึ่ง มีเพียงใบเดียว เช่น กานพลู ขลุ่ย ยอ กระวาน
2. ชนิดใบประกอบ หมายถึงตั้งแต่ 2 ใบขึ้นไปที่เกิดขึ้นก้านใบอันเดียว มีมะขามแขก แคบ้าน ชีเหล็ก มะขาม เป็นต้น

4. ดอก เป็นส่วนที่สำคัญของพืชเพื่อเป็นการแพร่พันธุ์ของพืชเป็นลักษณะเด่นพิเศษของต้นไม้แต่ละชนิด ส่วนประกอบของดอกมีความแตกต่างกันตามชนิดของพันธุ์ไม้และลักษณะที่แตกต่างกันนี้เป็นข้อมูลสำคัญในการจำแนกประเภทของต้นไม้รูปร่างลักษณะของดอก ดอกจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนคือ

1. ก้านดอก
2. กลีบรอง
3. กลีบดอก
4. เกสรตัวผู้
5. เกสรตัวเมีย

5. ผล ผลคือส่วนหนึ่งของพืชที่เกิดจากการผสมเกสรตัวผู้กับเกสรตัวเมียในดอกเดียวกันหรือคนละดอกก็ได้ มีลักษณะรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทและสายพันธุ์รูปร่างลักษณะของผลมีหลายอย่าง ตามชนิดของต้นไม้ที่แตกต่างกัน แบ่งตามลักษณะของการเกิดได้รวม 3 แบบ

1. ผลเดี่ยว หมายถึง ผลที่เกิดจากรังไข่อันเดียวกัน
2. ผลกลุ่ม หมายถึง ผลที่เกิดจากปลายช่อของรังไข่ในดอกเดียวกัน เช่น น้อยหน่า
3. ผลรวม หมายถึง ผลที่เกิดมาจากดอกหลายดอก เช่น สับปะรด

มีการแบ่งผลออกเป็น 3 ลักษณะคือ

1. ผลเนื้อ
2. ผลแห้งชนิดแตก
3. ผลแห้งชนิดไม่แตก

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีขอบเขตของการศึกษา โดยทำการศึกษาเก็บข้อมูลพืชสมุนไพรรักษาโรคในแปลงตัวอย่างถาวร ณ อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงเดือนมีนาคม 2554 - เดือนพฤษภาคม 2554

พื้นที่ศึกษา

การศึกษานี้ ทำการศึกษาเก็บข้อมูลพืชสมุนไพรรักษาโรค ในแปลงตัวอย่างถาวรเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกรุง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงข้อมูลความหลากหลายของพืชสมุนไพรรักษาโรคในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกรุง
2. นำข้อมูลที่ได้มาใช้สนับสนุนให้เกิดการใช้สมุนไพรรักษาโรคอย่างแพร่หลาย และส่งเสริมให้นำพืชสมุนไพรรักษาโรคไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ
3. สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้สนับสนุนการวางแผน พัฒนาด้านการจัดการอุทยานแห่งชาติ และการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีความประสงค์จะใช้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

